

Asettamispäätös; Uhripoliittisen toimenpideohjelman laatiminen; rikoksen uhrin aseman parantaminen rikosoikeudellisissa menettelyissä

Työryhmä

Uhripoliittinen toimenpideohjelma -hankkeen ohjausryhmä on tänään asettanut työryhmän tarkastelemaan kysymyksiä, jotka liittyvät rikoksen uhrin aseman parantamiseen rikosprosessissa. Työryhmän keskeisenä tehtävänä on laatia ehdotus niistä toimenpiteistä, joilla voidaan parantaa rikoksen uhrin asemaa rikosoikeudellisissa menettelyissä. Huomiota tulee kiinnittää erityisesti pääministeri Orpon hallituksen ohjelmassa mainittuihin uhriryhmiin.

Toimikausi

16.6.2025–31.5.2026

Tausta

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelman 20.6.2023 *Vahva ja välittävä Suomi* mukaan laaditaan uhripoliittinen toimenpideohjelma, jonka tavoitteena on turvata uhrien tukipalveluiden rahoitus ja parantaa rikoksen uhrien asemaa rikosoikeudellisissa menettelyissä. Oikeusministeriö asetti 8.1.2024 ohjausryhmän, joka ohjaa, koordinoi ja seuraa hankkeen tavoitteiden etenemistä ja uhripoliittisen toimenpideohjelman valmistelua. Ohjausryhmä asettaa hankkeen edellyttämät valmisteluelimet. Hanke päättyy 31.5.2026.

Rikoksen uhrin kannalta tukipalvelut ja uhrin tarpeet huomioon ottava rikosprosessi ovat kriminaalipolitiikan keinovalikoimassa olennaisia keinoja rikoksesta aiheutuvien haittojen vähentämiseksi. Tuki helpottaa uhria myös valmistautumaan rikosprosessiin ja edistää osaltaan rikosprosessin sujuvuutta. Rikosoikeudellisissa menettelyissä rikoksen uhrin aseman kannalta keskeisiä osa-alueita ovat muun muassa uhrin sensitiivinen kohtelu, uhreille kohdennettava ja viranomaisten välinen viestintä sekä uhrin suojeleminen.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
 Oikeusministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 25
 00023 Valtioneuvosto

Meritullinkatu 10
 Helsinki

0295 16001
 +358 295 16001

09 1606 7730
 +358 9 1606 7730

kirjaamo.om@gov.fi
 oikeusministerio.fi

Uhrin tarpeet huomioon ottavia käytäntöjä on pyritty aikaisemmin edistämään useiden eri työryhmien ehdotusten pohjalta (2015 uhripoliittisen toimikunnan loppuraportti¹, uhrin suojelutarpeen arviointi SM 2016², uhrin tiedonsaannin edistäminen OM 2016³, hyvät menettelytavat OM 2018⁴). Näistä osa liittyi uhridirektiivin täytäntöönpanoon. Viimeisimpien ehdotusten toteutumista ei ole järjestelmällisesti seurattu, ja uusia tarpeita uhrin suojaamiseksi on saattanut nousta esiin.

Myös EU:ssa ja kansainvälisissä velvoitteissa ja suosituksissa on tapahtunut kehitystä rikoksen uhrin aseman parantamiseksi. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2024/1385 naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjumisesta (jäljempänä NKV-direktiivi) on tullut voimaan 13.6.2024 ja saatettava kansallisesti täytäntöön 14.6.2027 mennessä.

Hallitusohjelman mukaan valmistellaan kansalaisjärjestöstrategia ja sen toimeenpanosuunnitelma. Kansalaisjärjestöstrategia on hyväksytty valtioneuvoston periaatepäätöksenä kesäkuussa 2024. Strategia tulee huomioida työryhmän työssä.

Työryhmän tehtävät

1. Työryhmän tehtävänä on laatia ehdotus niistä toimenpiteistä, joilla rikoksen uhrin asemaa rikosoikeudellisissa menettelyissä voidaan parantaa. Huomiota tulee kiinnittää erityisesti hallitusohjelmassa mainittuihin uhriryhmiin ja heidän tarpeisiinsa.
2. Työryhmän tulee valmistella ehdotukset NKV-direktiivin niiden artikloiden täytäntöönpanemiseksi, jotka sisältävät muita kuin lainsäädännöllä täytäntöön pantavia velvoitteita uhrin aseman parantamiseksi rikosoikeudellisissa menettelyissä.
3. Ehdotuksissa tulee ottaa huomioon järjestelmällisen häirinnän kohteeksi joutuneet virkamiehet ja työntekijät työnantajan toimien arvioinnin osalta.
4. Lisäksi työryhmän tulee kartoittaa uhrin oikeuksia niissä tapauksissa, joissa työntekijä joutuu rikoksen uhriksi, ja mahdollisia tähän liittyviä kehittämistarpeita.
5. Mikäli uhrin aseman kehittämiseksi rikosprosessissa nousee esiin lainsäädännön muutostarpeita, työryhmän tulee esittää näkemys siitä, minkälaista valmistelua säädosmuutokset edellyttäisivät.
6. Työryhmän tulee mahdollisuuksien mukaan arvioida toimenpiteiden kustannukset. Lisäksi tulee arvioida ehdotettavien toimenpiteiden vaikutuksia uhrin asemaan ja oikeusturvaan, viranomaisten työmäärään ja rikosprosessin sujuvuuteen.
7. Työryhmän tulee arvioida pysyvän koordinaation tarvetta uhrin oikeuksien edistämiseen ja toimien seurantaan sekä tehdä tätä koskeva ehdotus.

Työssä tulee huomioida aihepiiriin liittyvä aiempi valmistelu ja toimenpiteiden toteutuminen.

Työryhmän tulee tarvittaessa tehdä yhteistyötä direktiivien täytäntöönpanoa varten asetettavien hankkeiden kanssa. Työryhmän on otettava huomioon EU-sääntelyn ohella myös kansainvälisissä velvoitteissa ja suosituksissa tapahtunut kehitys, jolla on vaikutusta rikoksen uhrin asemaan rikosprosessissa ja tarpeeseen kehittää hyviä käytäntöjä.

Työryhmän ehdotusten tulee olla julkaistavissa 31.5.2026 mennessä, jolloin hankkeen toimikausi päättyy.

Kustannukset

¹ <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-437-2>

² <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-324-091-9>

³ <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-515-7>

⁴ <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-721-2>

Työryhmä hoitaa tehtävänsä virkatyönä eikä työryhmän työskentelystä makseta kokouspalkkiota. Muiden kuin viranomaisia edustavien jäsenten ja asiantuntijoiden matkakustannukset voidaan korvata valtion matkustussäännön mukaisesti.

Organisointi

Puheenjohtaja: neuvotteleva virkamies Mervi Sarimo, oikeusministeriö, kriminaalipolitiikka- ja rikosoikeusosasto; varapuheenjohtaja: neuvotteleva virkamies Venla Roth, oikeusministeriö

Jäsenet (suluissa varajäsenet):

Neuvotteleva virkamies Venla Roth, oikeusministeriö

Poliisitarkastaja Arto Hietanen (poliisiylitarkastaja Heidi Kankainen), sisäministeriö

Erityisasiantuntija Minna Viuhko (sosiaalineuvos Marjo Malja), sosiaali- ja terveysministeriö

Aluesyyttäjä, apulaispäälikkö Petri Törmälä (valtionsyyttäjä Heidi Savurinne), Syyttäjälaitos

Poliisitarkastaja Pekka Heikkinen (poliisitarkastaja Olga Larinkari), Poliisihallitus

Erityisasiantuntija Inka Grönqvist, Tuomioistuinvirasto

Julkinen oikeusavustaja Oliver Meriläinen (julkinen oikeusavustaja Tiina Äijälä), Oikeuspalveluvirasto

Erityisasiantuntija Anu Karhinen-Soppi (projektipäälikkö Jonna Laitonen), Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos

Asianajaja Pekka Ylikoski (asianajaja Minna Pilviö), Suomen Asianajajat

Erikoissuunnittelija Anniina Jokinen (erikoissuunnittelija, dosentti Julia Korkman), Euroopan kriminaalipolitiikan instituutti HEUNI

Toiminnanjohtaja Leena-Kaisa Åberg (kehitysjohtaja Jaana Koivukangas), Rikosuhrapäivystys

Sihteeri: erityisasiantuntija Pauliina Sillfors, oikeusministeriö, kriminaalipolitiikka- ja rikosoikeusosasto

Työryhmä voi myös kuulla asiantuntijoita ja aihepiiriin kannalta keskeisiä tahoja, jotka eivät ole työryhmässä edustettuina.

Työryhmän nimeämisessä on pyritty ottamaan huomioon naisten ja miesten tasa-arvosta annetun lain (609/1986) 4 a §:n vaatimus siitä, että jäseniä on kumpaakin sukupuolta vähintään 40 prosenttia, jollei erityisestä syystä muuta johdu. Lain edellyttämää vaatimusta ei ole voitu täyttää tehtävän edellyttämä erityinen asiantuntemus ja käytettävissä oleva henkilöstö huomioon ottaen.

Osastopäälikkö

Ville Hinkkanen

Yksikönpäälikkö

Miia Ljungqvist

Jakelu	Työryhmän puheenjohtaja, jäsenet ja sihteeri
Tiedoksi	Oikeusministeriö - kansliapäällikkö - viestintäyksikkö - kriminaalipolitiikka- ja rikosoikeusosasto - demokratia- ja julkisoikeusosasto - yksityisoikeus- ja oikeudenhoito-osasto Sisäministeriö Sosiaali- ja terveysministeriö Valtiovarainministeriö Työ- ja elinkeinoministeriö Syyttäjälaitos / Valtakunnansyyttäjän toimisto Poliisihallitus Tuomioistuinvirasto Oikeuspalveluvirasto Terveiden ja hyvinvoinnin laitos Suomen Asianajajat Euroopan kriminaalipolitiikan instituutti HEUNI Rikosuhripäivystys Uhripoliittinen toimenpideohjelma -hankkeen ohjausryhmä

VN/24181/2023-OM-74

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: